

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ

ИНФЛЯЦИЯЛЫҚ ҮРДІСТЕР

Шілде 2023

Шілдедегі айлық инфляция 0,6% құрады, жылдық инфляция 2023 жылғы ақпандағы 21,3%-дан 2023 жылғы шілдедегі 14%-ға дейін баяулады. Баяулау инфляцияның барлық негізгі компоненттері бойынша байқалады.

Азық-түлік тауарларының қымбаттауы инфляцияға негізгі үлес қосуды жалғастыруда. Дегенмен, оның үлесі тұрғын үй-коммуналдық қызметтерге реттелетін тарифтердің біртіндеп өсуі және жанар-жағармай материалдарының қымбаттауы аясында Азық-түлік емес тауарлар мен қызметтердің үлесінің ұлғаюымен қатар азаяды.

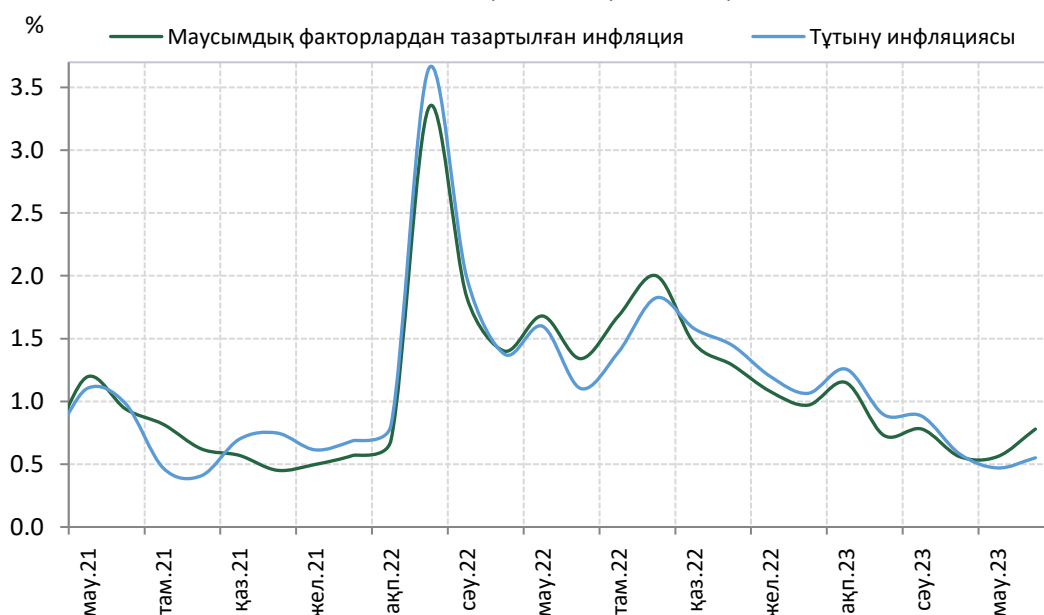
Азық-түлік тауарлары тобында бидай бағасының төмендеуі аясында ұн бағасының өсуінің баяулауы байқалады. Кейбір жеміс-көкөніс өнімдері маусымдық арзандайды. Сонымен қатар, шөп пен электр энергиясының қымбаттауына байланысты ет және сүт өнімдерінің бағасы өсті.

Азық-түлік емес тауарлар арасында шекті бағалардың өсуіне байланысты бензин бағасының өсуі байқалады. Халықтың сұранысының артуы аудиовизуалды жабдықтардың, ақпаратты сақтауға арналған жабдықтардың және жеке тұрмыстық техниканың жоғары бағасына әкелді.

Халыққа арналған ақылы қызметтер құрылымында қызметтерді қамтамасыз ету шығындарының ұлғаюы аясында ұялы байланыс тарифтерінің құны өсті. Коммуналдық қызметтер арасында газ және электр энергиясына тарифтердің өсуі байқалады.

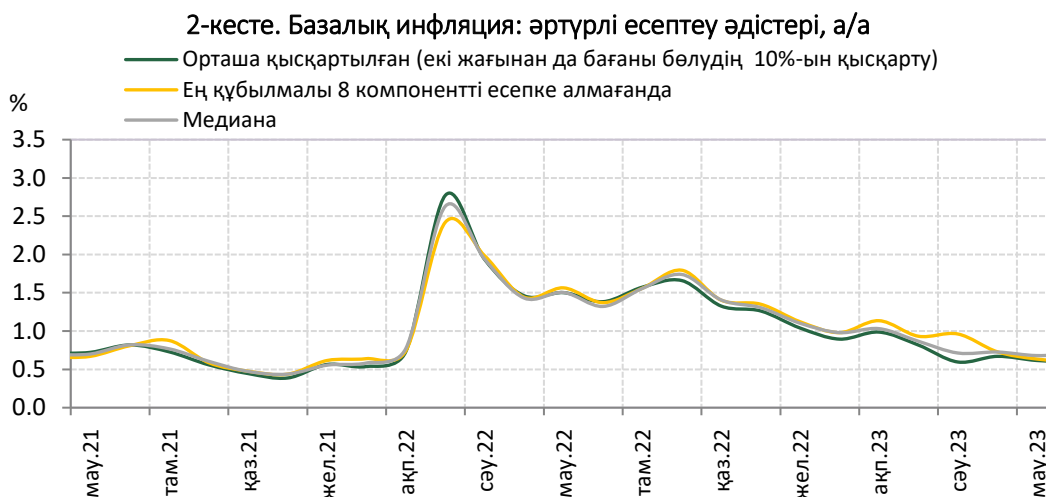
Маусымдық факторлардан тазартылған инфляция айтарлықтай жеделдеді. Жеделдету тұрғын үй-коммуналдық қызметтердің, көкөністердің, сүт өнімдерінің және импорттық тауарлардың жекелеген түрлеріне бағаның өсуі аясында орын алды (1-кесте).

1-кесте. Инфляция көрсеткіштері, а/а

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚР ҰБ есептеулері

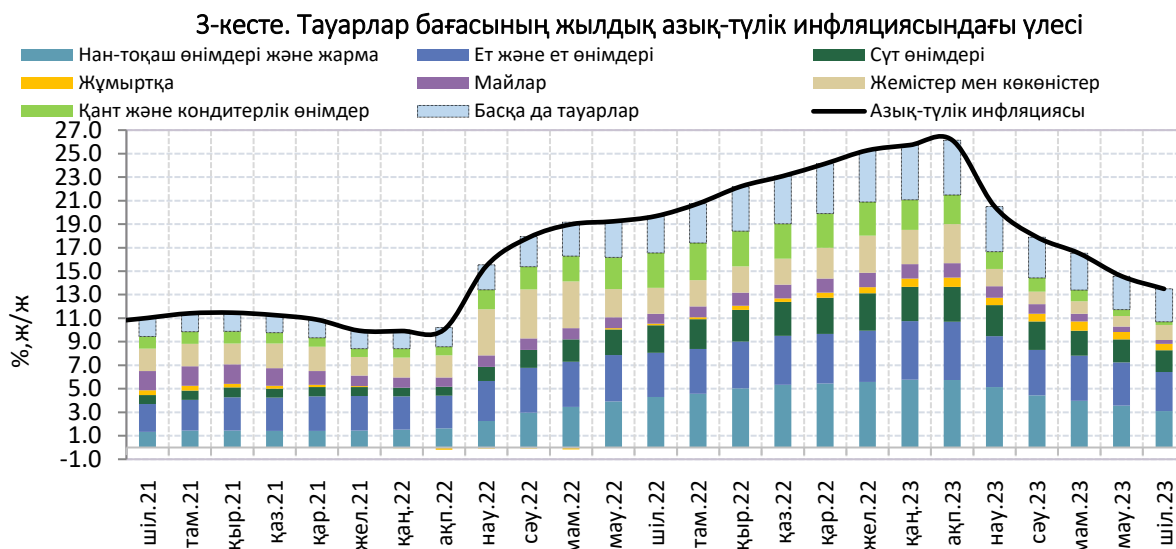
Әр түрлі әдістермен есептелген базалық инфляция көрсеткіштері тұрақты динамиканы көрсетеді, бағалау алдыңғы ай деңгейінде сақталды. Сонымен, базалық инфляцияны бағалау диапазонының медианасы 0,7% құрады (2-кесте). Бұл ретте жылдық медианалық бағалау 8,8%-ға (2023 жылғы маусымда 8,5%) дейін өсті. Базалық және маусымдық-тазартылған инфляция динамикасы экономикадағы инфляциялық процестердің басым болуын көрсетеді.

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚР ҰБ есептеулері

2023 жылғы шілдеде **азық – түлік тауарлары** бағасының жылдық өсуі 13,5%-ға дейін баяулады (2023 жылғы маусымда – 14,6%). Азық-түлік құрылымында ет өнімдері, нан-тоқаш өнімдері мен жарма жылдық инфляцияға негізгі үлес қосты. 2022 жылдың төмен базасына байланысты өскен жемістер мен көкөністерден басқа барлық тауар топтарының үлесі төмендеді (3-кесте).

Нан өнімдері мен жарма бағасының ай сайынғы өсімі баяулады, бірақ топ ішінде өткен жылғы төмен егінге және әлемдік бағаның өсуіне байланысты күріштің, сондай-ақ тағам дайындау ингредиенттерінің қымбаттауы жағдайында әртүрлі қамыр өнімдеріне бағаның күшті өсуі байқалады. Жыл басынан бері жалғасып келе жатқан қарақұмық бағасының арзандауы өткен жылы қарақұмықтан жақсы өнім алумен жалғасуда. Бидай бағасының төмендеуіне байланысты ұн бағасы екінші ай қатарынан арзандап келеді. Ет және сүт өнімдерінің бағасы шөп пен электр энергиясының қымбаттауы аясында өсті. Күнбағыс майы 2023 жылдың ақпанынан бастап күнбағыс тұқымдарының едәуір қоры мен әлемдік бағаның төмендеуіне байланысты 12,5%-ға арзандады. Сонымен қатар, жеке көкөністер мен жемістердің маусымдық арзандауы байқалады. Қант бағасы ел ішіндегі жеткілікті ресурстар және әлемдік бағалардың төмендеуіне байланысты төмендейді.

Ішкі бағалардың динамикасы әлемдік бағадан асып түсуді жалғастыруда. Сонымен қатар, азық-түліктің ішкі және сыртқы бағалары арасындағы дифференциал көп бағытты динамикаға ие.

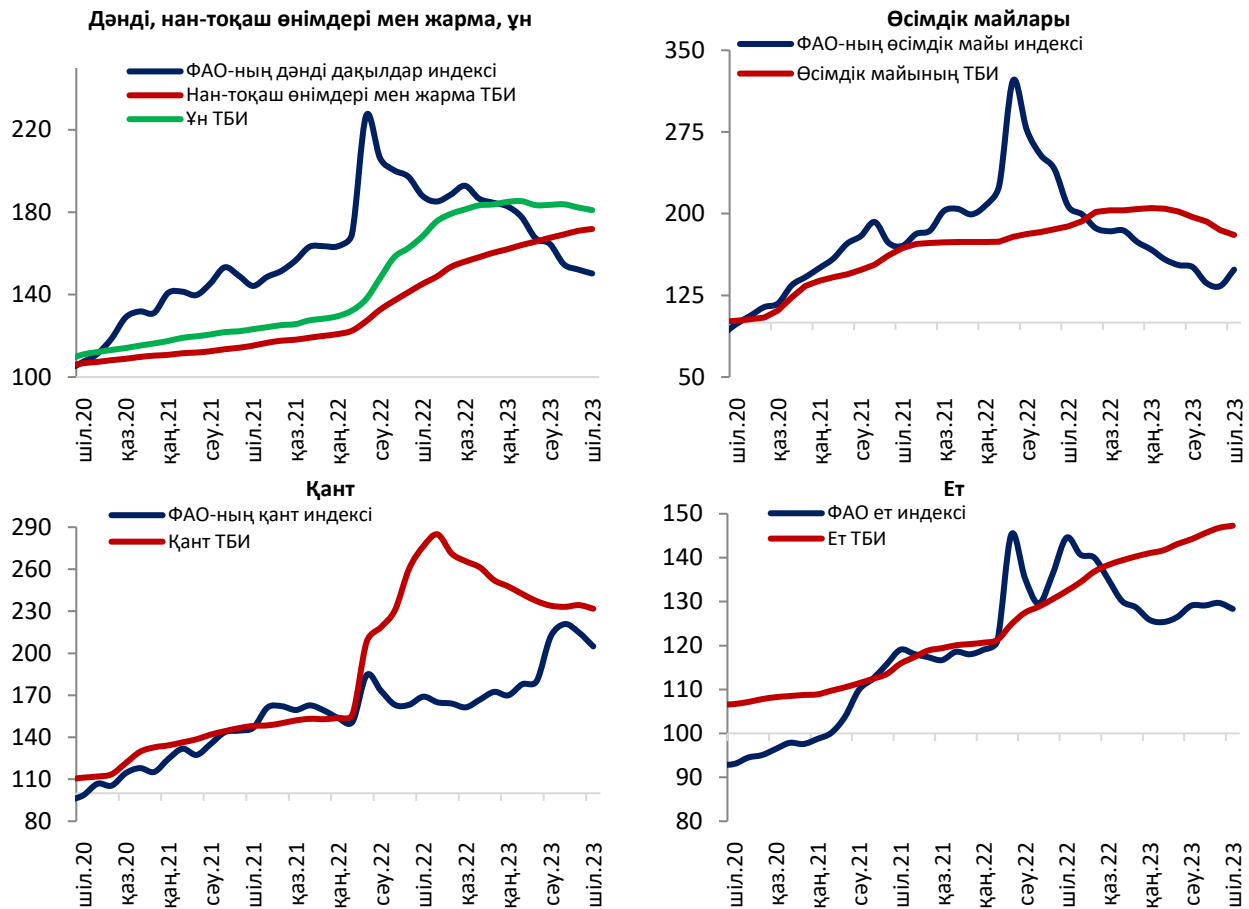
Өсімдік майлары бағасының дифференциалы төмендеп жатыр. Күнбағыс майының әлемдік бағасы астық мәмілесі тоқтатылғаннан кейін Қара теңіз аймағынан экспорттық ұсынысқа қатысты белгісіздік нәтижесінде өсуде. Бұл ретте ішкі бағалар төмендеп жатыр, бұл өткен айларда әлемдік бағалардың қысқаруына, күнбағыс тұқымдарына экспорттық баждардың енгізілуіне және елеулі қорларға байланысты.

2022 жылғы ақпан-наурыздан бастап айтарлықтай өскен қантқа әлемдік және ішкі бағалардың алшақтығы 2023 жылғы сәуір-мамыр айларында әлемдік егінге қатысты белгісіздік жағдайында әлемдік бағалардың айтарлықтай өсуі аясында күрт қысқарды. Бұл ретте 2023 жылғы маусым-шілде айларында сыртқы бағалар, ішкі бағалар сияқты, экспорттаушы елдерде өндірістің күтілетін қолайлы деңгейіне байланысты төмендейді.

Ұнның ішкі бағасы ұзақ өсуден кейін дәнді дақылдардың әлемдік бағасынан кейін төмендей бастады. Әлемдік нарықтарда астық бағасының тез төмендеуіне байланысты ішкі және сыртқы бағалар арасындағы алшақтық артып келеді. Сонымен қатар, аралық өнімдерге бағаның өсу қарқынының баяулауы нан-тоқаш өнімдері мен жарма бағасының төмендеуіне әкелді.

Ет өнімдерінің ішкі және сыртқы бағалары арасындағы алшақтық негізінен шөп пен тірі малдың электр энергиясының қымбаттауына байланысты бағаның ішкі өсуі нәтижесінде артып отыр (4-кесте).

4-кесте. Кей азық-түлік тауарларының әлемдік және ішкі бағасының динамикасы¹, теңгемен, 2019 жел. = 100

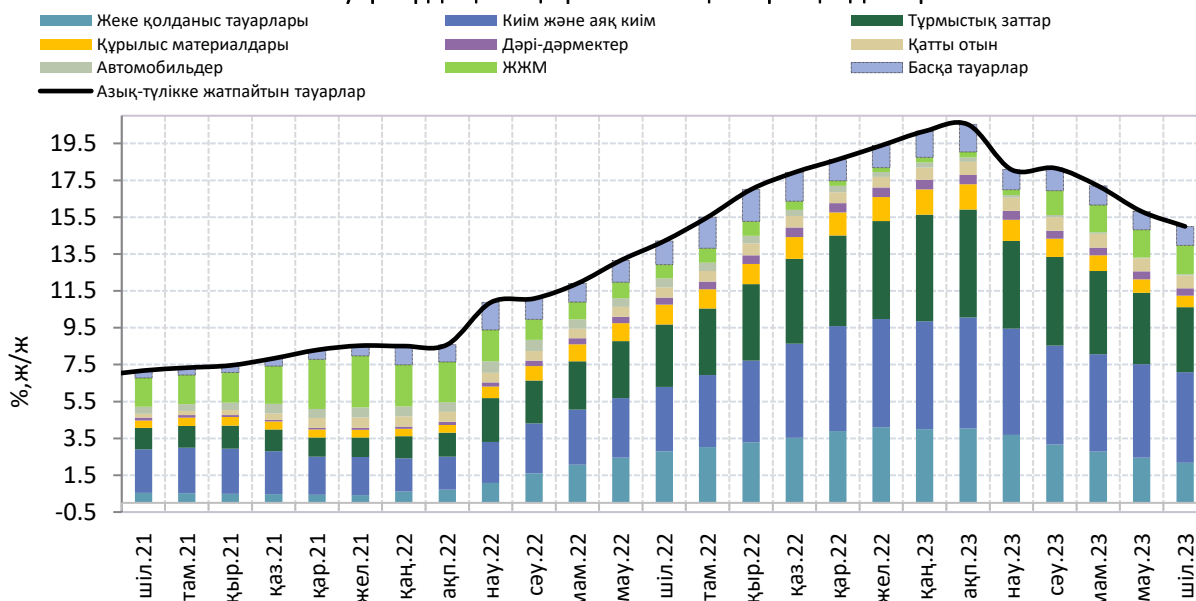
Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ, UN FAO, ҚР ҰБ есептеулері

2023 жылғы шілдеде **азық – түлік емес тауарларға** бағаның өсуі жылдық мәнде 15%-ға дейін баяулады (2023 жылғы маусымда – 15,8%). Теңге бағамының нығаюы және 2022 жылғы неғұрлым жоғары база жағдайында импорттық бағалардың неғұрлым төмен өсуімен тауарлардың, атап айтқанда, киім мен аяқ киімнің, жеке пайдаланылатын тауарлардың, дәрі-дәрмектердің, тұрмыстық аспаптардың, жиһаздың, кілемдердің, құрылыс материалдарының, жуу және тазалау құралдарының кең жиынтығы бойынша жылдық инфляцияның баяулауы байқалады (5-кесте).

Жанар-жағармай материалдарының құрылымында мотор майы бағасының ай сайынғы өсуі, сондай-ақ шекті бағаның өсуіне байланысты бензиннің қалдық қымбаттауы байқалады. Екінші деңгейдегі банктердің акцияларды өткізуі нәтижесінде халықтың сұранысының артуы аудиовизуалды жабдықтар, ақпаратты өңдеуге арналған жабдықтар және кейбір тұрмыстық техникалар бағасының өсуіне ықпал етті.

¹ 2019 жылғы желтоқсаннан бергі тиісті индекстердің өзгеруі (желтоқсан 2019 = 100) теңгенің АҚШ долларына шаққандағы орташа айлық бағамын ескергенде

5-кесте. Тауарлардың азық-түліктен басқа инфляциядағы үлесі

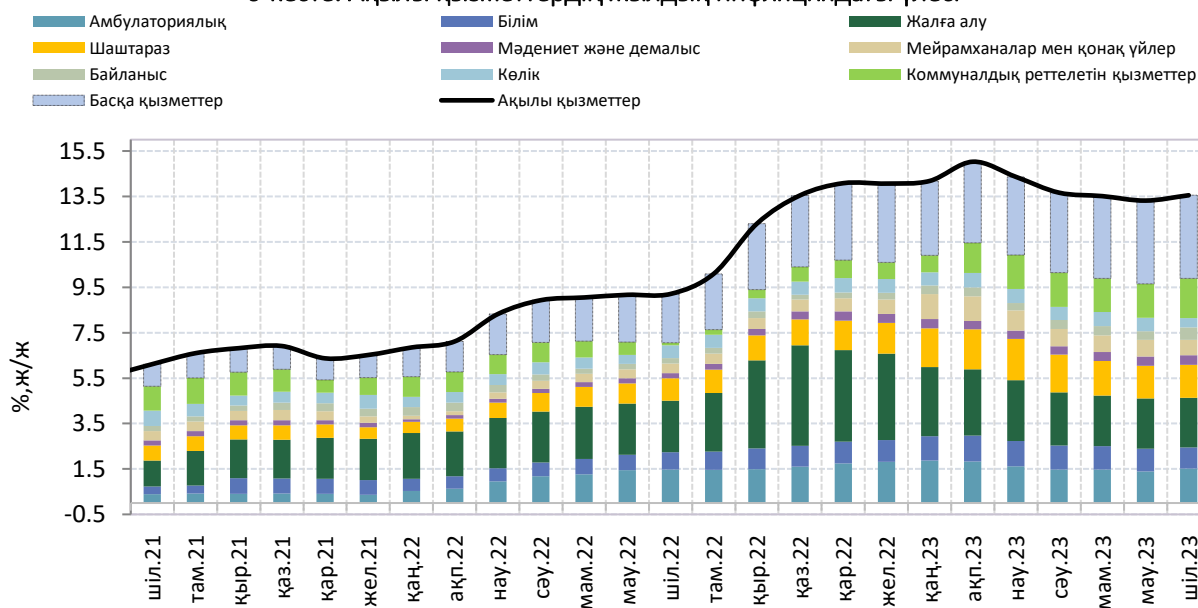

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚР ҰБ есептеулері

2023 жылғы шілдеде **халық үшін ақылы қызметтер** жылдық мәнде 13,6%-ға қымбаттады (2023 жылғы маусымда – 13,3%) (6-кесте). Амбулаториялық-емханалық қызметтер мен демалыс, ойын-сауық және мәдениет қызметтері айтарлықтай қымбаттады. Тұрғын үйді жалға алу құны өсті.

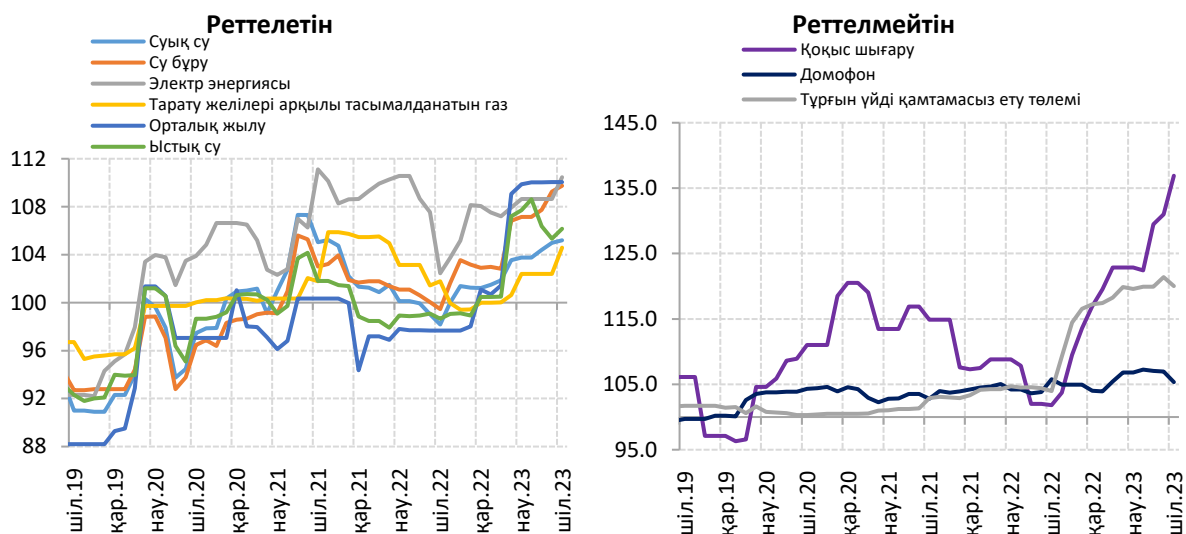
Сервисті ұсыну шығындарының өсуіне байланысты ұялы байланыс қызметтеріне тарифтер өсті. Шаштараз қызметтерінің бағасы өсті. Сонымен қатар, ұшақтың экономикалық класты салонында ұшу құны 2023 жылғы сәуірден бастап 49,6%-ға өсті. Коммуналдық қызметтер құрылымында 2023 жылғы шілдеде газдың құны 2,5%-ға (м/м), электр энергиясының құны – 1,7%-ға, ыстық судың құны – 0,4%-ға, суық судың құны – 0,3%-ға, су бұрудың құны – 0,6%-ға өсті. Сонымен қатар, қоқыс шығару тарифтері 4,5%-ға өсті (7-кесте).

6-кесте. Ақылы қызметтердің жылдық инфляциядағы үлесі

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚР ҰБ есептеулері

7-кесте. Коммуналдық қызметтерді тұтыну бағаласының индексі, ж/ж

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

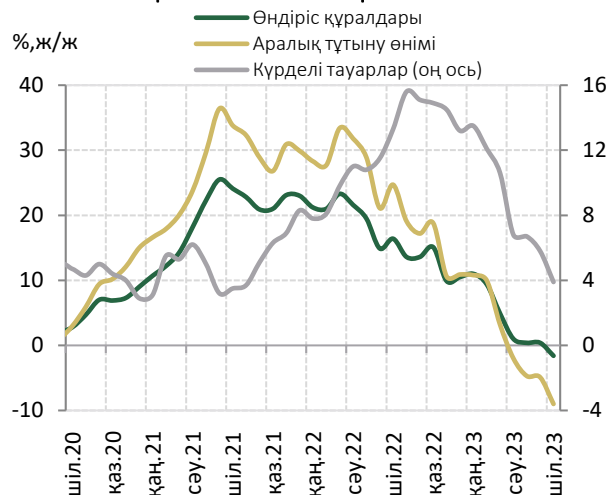
- Өңдеу өнеркәсібіндегі өндірушілердің баға индексі 2023 жылдың шілдесінде аралық тауарлар бағасының төмендеуі және күрделі тауарлар бағасының өсуінің баяулауы нәтижесінде төмендеді
- Ауыл шаруашылығындағы бағалар негізінен бидай бағасының төмендеуі жағдайында төмендейді

Өңдеу өнеркәсібінде өндірушілердің бағасы 2023 жылғы шілдеде 2015 жылғы қыркүйектен бастап алғаш рет жылдық мәнде 1,6%-ға төмендеді (2023 жылғы маусымда – 0,4%-ға өсті). Негізгі факторлар аралық тауарлар бағасының төмендеуі және күрделі тауарлар бағасының өсуінің баяулауы болды (8-кесте).

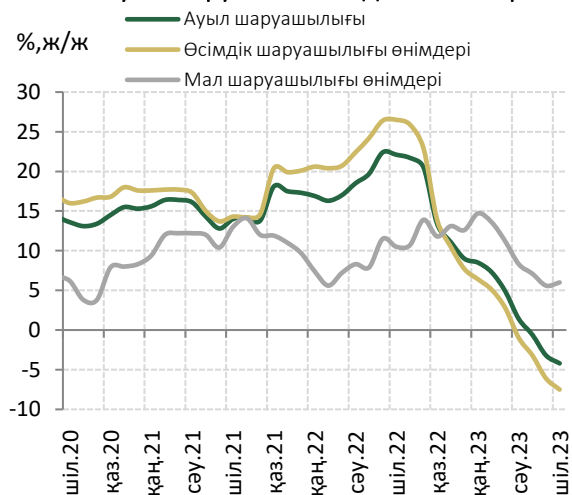
Азық-түлік өндірушілерінің бағасы 2023 жылдың шілдесінде төмендей бастады (1,5% ж/ж), атап айтқанда, майлар мен тоң майларға, ұн-жарма өнімдеріне, қантқа бағаның төмендеуінің жеделдеуі байқалады. Сонымен қатар, ет, сүт, нан-тоқаш және макарон өнімдерін өндірушілер бағасының өсуі баяулады. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында жиһаз, автомобиль, жуу және тазалау құралдарын өндіруші кәсіпорындар бағасының өсуі баяулады.

2023 жылғы шілдеде ауыл шаруашылығындағы өндірушілер бағасының 4,2%-ға төмендеуі жеделдеді (2023 жылғы маусымда – 3,2%-ға төмендеу, ж/ж) (9-кесте). Өсімдік шаруашылығында бидай бағасының төмендеуі 2022 жылдың қыркүйегінен бастап жалғасуда. Экспорттық баждар мен қомақты қорларды енгізу нәтижесінде күнбағыс тұқымдарының бағасы төмендейді. Жаңа піскен көкөністер арасында қырыққабат, бұрыш, баклажан және пияз өндірушілерінің бағасы өсті. Жемшөп дақылдарының құрылымында баға өсті. Мал шаруашылығы өнімдерінің ішінде тірі құс еті, шикі сиыр сүті мен жұмыртқаның бағасы өсті.

8-кесте. Өнеркәсіптегі бағалар

9-кесте. Ауыл шаруашылығындағы бағалар

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ